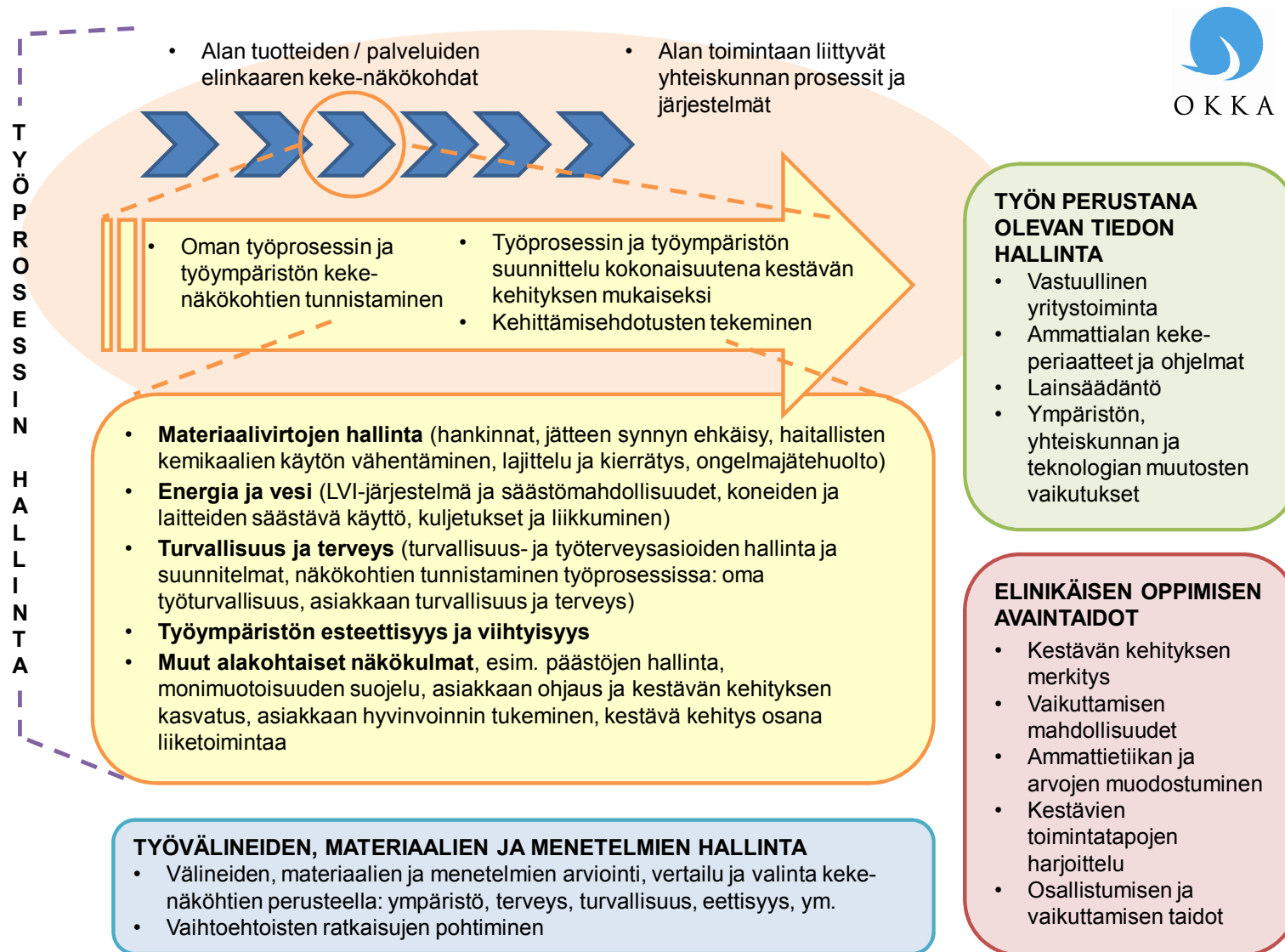

Oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerit: ammatillisen opetuksen arvioinnin kohteet

Työprosessin sekä työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta (1/2)

KRITEERI 15: Opetus antaa valmiuksia oman ammattialan järjestelmien ja prosessien toiminnan ja niiden kestävän kehityksen näkökohtien ymmärtämiseen sekä oman työn suunnitteluun kokonaisuutena kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.		
Kestävän kehityksen ammattiosaamisen tavoitteet	Opetuksen sisällöt (kriteerin arviointinäkökulmat)	Esimerkkejä opetuksen toteutuksesta
<p>Opiskelija hahmottaa oman ammattialansa toimintaympäristöä, järjestelmiä ja prosesseja sekä tuotteiden ja palveluiden elinkaaren ja siihen liittyviä ympäristö-, turvallisuus-, terveys- ja eettisiä näkökohtia.</p> <p>Opiskelija osaa tunnistaa omassa työympäristössään ja työprosessissaan kestävän kehityksen näkökohtia, joihin tulee kiinnittää huomiota jo työn suunnitteluvaiheessa. Hän tietää, millaisia mahdollisuuksia on vaikuttaa näkökohtiin hankintojen kautta ja tekee kestävän kehityksen mukaisia hankintoja.</p> <p>Opiskelija osaa suunnitella ja kehittää työympäristöään ja työprosessin toteutusta kokonaisuutena kestävän kehityksen mukaiseksi. Hän hahmottaa oman työprosessinsa materiaalivirtojen, energiankulutuksen ja turvallisuusasioiden kokonaisuuden ja osaa hallita niitä omassa työssään.</p> <p>Opiskelija tuntee ympäristö-, laatu- ja työterveys- ja turvallisuusjärjestelmien vaatimukset työprosessin ohjaajina ja osaa toimia niiden mukaan työtehtävissään.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ammattialan toimintaympäristö, järjestelmät ja prosessit 2. Tuotteiden ja palveluiden elinkaaren ympäristö-, turvallisuus-, terveys- ja eettiset näkökohdat ja niiden huomioon ottaminen työn suunnittelussa 3. Työprosessin materiaalivirtojen hallinta ja huomioon ottaminen työn suunnittelussa - <i>jätteen synnyn ehkäisy, lajittelu, kierrätys</i> 4. Työprosessin energiatehokkuuden hallinta ja huomioon ottaminen työn suunnittelussa - <i>koneet, laitteet, järjestelmät, kuljetukset</i> 5. Työprosessin turvallisuus- ja hyvinvointiasioiden hallinta ja huomioon ottaminen työn suunnittelussa 6. Laatu-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmien vaatimusten huomioon ottaminen työn suunnittelussa ja toteutuksessa 7. Alakohtaiset kestävän kehityksen näkökulmat työprosessin suunnittelussa - <i>esim. tuotannon päästöjen hallinta, luonnon monimuotoisuuden suojeleminen, eläinten kohtelu, asiakkaan ohjaus ja palvelu, kestävän kehityksen kasvatusta, asiakkaan hyvinvoinnin tukeminen, tuotesuunnittelu ja -valikoima, viestintä ja markkinointi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustuminen opiskelijoiden kanssa ammattialan toimintaympäristöön ja järjestelmiin (luennot, vierailut, oppilaitoksen omiin järjestelmiin tutustuminen) - <i>esim. jätehuolto- ja kierrätysjärjestelmät, tuotantojärjestelmät, energijärjestelmät, kuljetusjärjestelmät, tietoliikennejärjestelmät, yhdyskuntasuunnittelu, luonnon kiertokulut, sosiaalipalveluiden järjestelmä</i> • Alan tuotteen tai palvelun elinkaaren selvittäminen ja kuvaaminen esim. posterin avulla • Opiskelijoiden tekemä työympäristön ja työn ympäristö-, turvallisuus- ja terveys/hyvinvointi tai kulttuuristen näkökohtien kartoitus, kehittämisehdotusten tekeminen ja tulosten esittely henkilöstölle ja muille opiskelijoille • Opiskelijoiden perehdytys käytännössä oppimisympäristön tai työssäoppimispaikan ympäristö-, turvallisuus- ja työterveysasioiden hallinnan kokonaisuuteen • Kestävän kehityksen mukaisten hankintojen suunnittelu oppilaitokseen yhdessä opiskelijoiden kanssa • Kestävän kehityksen näkökohtien huomioon ottaminen opiskelijoiden kanssa tehtävien päivittäisten työsuunnitelmien laadinnassa • Opiskelijoiden rohkaiseminen oman työprosessin kehittämiseen ja parannusehdotusten tekemiseen • Kestävän kehityksen ohjelman tai vast. suunnitelman laatiminen työpaikalle tai oppilaitoksen ammatilliseen oppimisympäristöön sekä ohjelman esittely henkilöstölle ja muille opiskelijoille - <i>esim. opetusmaatila, korjaamo, opetuskeittiö, harjoituskampaamo, työsalit, työssäoppimispaikka</i> • Kestävän kehityksen työkäytäntöjen suunnittelu ja ohjeiden laatiminen oppilaitoksen ammatilliseen oppimisympäristöön tai työssäoppimispaikalle

Työprosessin sekä työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta (2/2)

KRITEERI 16: Opetus antaa valmiuksia oman ammattialan työmenetelmien, välineiden ja materiaalien arviointiin ja valintaan kestävän kehityksen näkökulmasta.		
Kestävän kehityksen ammattiosaamisen tavoitteet	Opetuksen sisällöt (kriteerin arviointinäkökulmat)	Esimerkkejä opetuksen toteutuksesta
<p>Opiskelija tuntee ja osaa selvittää omalla ammattialalla käytössä olevien materiaalien, aineiden, välineiden ja palveluiden ympäristö-, terveys-, turvallisuus- ja vastuullisuusnäkökohtia.</p> <p>Opiskelija osaa vertailla erilaisia alalla käytettäviä työmateriaaleja, välineitä ja aineita kestävän kehityksen näkökulmasta ja valita ympäristö-, turvallisuus- ja terveysvaikutuksiltaan haitattomia vaihtoehtoja erilaisissa työtilanteissa.</p> <p>Opiskelija osaa vertailla erilaisia työtapoja kestävän kehityksen näkökulmasta ja valita kestäviä työtapoja (mm. materiaalien säästävä käyttö, koneiden ja laitteiden energiaa säästävä käyttö sekä turvalliset ja terveelliset työtavat).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Työvälineiden ja materiaalien arviointi ja valinta kestävän kehityksen näkökulmasta - <i>ympäristö, terveys, turvallisuus, eettisyys</i> 2. Työmenetelmien arviointi ja valinta kestävän kehityksen näkökulmasta - <i>mm. veden, energian ja materiaalin säästö, kemikaalien käyttö, turvallisuus ja terveellisyys, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Ammattialan työvälineiden ja materiaalien ominaisuuksiin liittyvän tiedon etsiminen ja tulkinta (Internet, alan tietokannat ja julkaisut ym.) - <i>esim. ympäristö- tai vastuullisen tuotannon tunnuksen omaavat tuotteet, energialuokat, turvallisuusmerkinnät, varallisten aineiden merkinnät ym.</i> • Erilaisten työmenetelmien, välineiden ja materiaalien vertailu ja arviointi kestävän kehityksen näkökulmasta työtilanteissa yhdessä opiskelijoiden kanssa, eri tilanteisiin parhaiten soveltuvien ratkaisujen valinta • Opiskelijoiden rohkaiseminen omien työmenetelmien kehittämiseen ja parannusehdotusten tekemiseen • Opettajan ohjaus ja puuttuminen tarvittaessa opiskelijoiden työmenetelmien, välineiden ja materiaalien valintaan • Opiskelijat laativat esim. valokuvaesityksen tai videon turvallisista, terveellisistä ja ympäristön huomioon ottavista työtavoista alan työympäristössä

Työn perustana olevan tiedon hallinta (1/2)

KRITEERI 17: Opetus lisää tietoa vastuullisesta yritystoiminnasta, oman ammattialan kestävän kehityksen säädöksistä, määräyksistä ja sopimuksista sekä teknologista ratkaisusta, työmenetelmistä ja hallintajärjestelmistä.		
Kestävän kehityksen ammattiosaamisen tavoitteet	Opetuksen sisällöt (kriteerin arviointinäkökulmat)	Esimerkkejä opetuksen toteutuksesta
Opiskelija hahmottaa oman alan yritysten/organisaatioiden toimintaympäristöä kestävän kehityksen näkökulmasta ja osaa hankkia ja hyödyntää tietoa omassa työssään.	<ol style="list-style-type: none"> Vastuullinen toiminta alan organisaatioissa - <i>ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen vastuu</i> Ammattialan kestävän kehityksen säädökset, määräykset, ohjelmat ja sopimukset - <i>säädökset, esim. rakentaminen ja maankäyttö, ympäristönsuojelu ja luonnonsuojelu, kuluttajansuojelu, terveydensuojelu, työturvallisuus ja työterveys, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, jätelainsäädäntö, elintarvikelainsäädäntö</i> Ammattialan kestävän kehityksen mukaiset teknologiset ratkaisut, työmenetelmät ja hallintajärjestelmät 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustuminen oman alan yritysten ja organisaatioiden vastuullisuusperiaatteisiin ja kestävän kehityksen ohjelmiin Vastuullisuusteeman käsittely yritysvierailuilla tai työssäoppimisen yhteydessä, yrityksen tai muun ammattialan edustajan esitys aiheesta Esityksen tai harjoitustyön tekeminen ammattialan työorganisaation vastuullisuudesta Ammattialan kestävään kehitykseen liittyvään lainsäädännön pääkohtien opettelu ja vaatimusten kytkeminen työprosessiin käytännön työtehtävien harjoittelussa Tutustuminen ammattialan kestävän kehityksen teknologisiin ratkaisuihin, työmenetelmiin ja hallintajärjestelmiin yritysvierailuilla tai työssäoppimisen yhteydessä Oman oppilaitoksen toimintajärjestelmän tai kestävän kehityksen ohjelman hyödyntäminen hallintajärjestelmien toiminnan oppimiseen - <i>esim. oppimisympäristöjen käytännöt ja ohjeistukset tai opiskelijoiden osallistuminen ohjelman/järjestelmän suunnitteluun ja toiminnan arviointiin</i>

Työn perustana olevan tiedon hallinta (2/2)

KRITEERI 18: Opetus auttaa ymmärtämään ympäristömuutosten, yhteiskunnallisten muutosten ja teknologian kehityksen vaikutuksia omalla ammattialalla.		
<i>Kestävän kehityksen ammattiosaamisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisällöt (kriteerin arviointinäkökulmat)</i>	<i>Esimerkkejä opetuksen toteutuksesta</i>
<p>Opiskelija hahmottaa oman ammattialansa muutosta historiallisena jatkumona.</p> <p>Opiskelija osaa hankkia tietoa toimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista ja arvioida niiden vaikutuksia alan kestävän kehityksen asioihin (esim. ympäristöongelmat ja -muutokset, yhteiskunnalliset muutokset, ympäristöä säästävä teknologia ja työmenetelmät).</p> <p>Opiskelija omaa valmiuksia tulevaisuusajatteluun sekä oman työnsä ja ammattialansa kehittämiseen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ammattialan kulttuuriperinne, historia ja muutokset 2. Ympäristöongelmien ja ympäristömuutosten vaikutukset ammattialalla 3. Yhteiskunnallisten muutosten vaikutukset ammattialalla 4. Kestävää kehitystä edistävän teknologian ja työmenetelmien kehittymisen vaikutus ammattialaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustuminen ammattialan kulttuuriperinteisiin ja historiaan esim. museovierailujen, kuva- ja filmimateriaalin tai vanhojen ammattilaisten kertomusten avulla • Alan työtehtävien tekeminen vanhoilla työvälineillä ja menetelmillä • Kuvaesityksen tai posterin tekeminen ammattialan vanhoista työtavoista • Keskustelu ja pohdinta opiskelijoiden kanssa ammattialan sekä työvälineiden ja menetelmien muutoksista ja kehitykseen vaikuttaneista tekijöistä • Asiantuntijaluento ympäristöongelmista ja -muutoksista/ yhteiskunnallisista muutoksista/ teknologian ja työmenetelmien kehityksestä sekä niiden vaikutuksista ammattialaan • Tutustuminen alaan liittyviin ympäristöongelmiin ja -muutoksiin/yhteiskunnallisiin muutoksiin/teknologian ja työmenetelmien kehitykseen esim. lehtiartikkeleiden, Internetin tai TV-ohjelmien avulla tai vierailulla alan tutkimuslaitokseen • Keskustelu ja pohdinta muutoksista ja niiden vaikutuksista

Elinikäisen oppimisen avaintaidot (1/3)

KRITEERI 19: Opetus lisää tietoa kestävän kehityksen merkityksestä ihmisen tulevaisuudelle sekä vaikuttamisen mahdollisuuksista omassa elämässä ja työyhteisön jäsenenä. Opetus tukee opiskelijoiden ammattietiikan kehittymistä ja omien arvojen muodostumista.		
Kestävän kehityksen ammattiosaamisen tavoitteet	Opetuksen sisällöt (kriteerin arviointinäkökulmat)	Esimerkkejä opetuksen toteutuksesta
<p>Opiskelija ymmärtää kestävän kehityksen tärkeyden ihmiskunnan tulevaisuudelle. Hän tuntee oman ammattialansa ja työelämän organisaatioiden roolia ratkaisujen löytämisessä.</p> <p>Opiskelija tuntee kansalaisten ja kuluttajien roolin ratkaisujen löytämisessä ja osaa arvioida omia elämäntapavalintojaan sekä tunnistaa vaikutusmahdollisuuksiaan kestävän kehityksen edistämiseen työssä ja muussa elämässä.</p> <p>Hän omaa valmiuksia henkilökohtaisten kestävän kehityksen arvojen, merkitysten ja ammattietiikan rakentamiseen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kestävän kehityksen merkitys ihmisen tulevaisuudelle 2. Vaikuttamisen mahdollisuudet kestävän kehityksen asioihin omassa elämässä ja työyhteisön jäsenenä 3. Kestävän kehityksen arvovalinnat ja ammattietiikka 	<ul style="list-style-type: none"> • Luento, TV-ohjelma tai vierailevan asiantuntijan esitys - aiheena esim. ympäristöongelmat, kehityskysymykset, kestävän kehityksen merkitys ihmisen tulevaisuudelle, yritysten ja työelämän rooli ja toimenpiteet kestävän kehityksen mukaisten ratkaisujen löytämisessä • Ympäristöongelmiin ja kehityskysymyksiin liittyvän tiedon etsiminen Internetistä, lehdistä tai kirjoista • Esityksen tekeminen esim. omaan alaan liittyvästä tai ajankohtaisesta ympäristöongelmasta tai kehityskysymyksestä ja sen ratkaisumahdollisuuksista • Keskustelu ja pohdinta oman alan työorganisaatioiden ja ammattilaisten vaikutusmahdollisuuksista ympäristö- ja kestävän kehityksen kysymysten ratkaisuun • Opiskelijoiden elämäntapa- ja kulutusvalintojen kartoittaminen esim. kyselyn avulla, yhteinen keskustelu tuloksista ja omien vaikutusmahdollisuuksien pohtiminen • Ympäristö- ja terveyskampanjat: esim. pyöräillen kouluun, tupakoinnin lopettaminen, energiansäästö kotona ja oppilaitoksessa • Kestävään kehitykseen ja alan ammattietiikkaan liittyvien arvojen pohtiminen yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä henkilökohtaisten näkemysten perustelu (keskustelut, väittelyt, roolileikit)

Elinikäisen oppimisen avaintaidot (2/3)

KRITEERI 20: Oppilaitoksessa ja sen ulkopuolisissa oppimisympäristöissä tarjotaan opiskelijoille kokemuksia ympäristön ja kulttuurien monimuotoisuudesta, sekä mahdollisuuksia turvallisten, terveellisten ja ympäristövastuullisten toimintatapojen sekä sosiaalisten ja kulttuuristen taitojen harjoitteluun.		
Kestävän kehityksen ammattiosaamisen tavoitteet		Opetuksen sisällöt (kriteerin arviointinäkökulmat)
<p>Opiskelija muodostaa omakohtaisia merkityksiä kestävän kehityksen asioille erilaisissa ympäristöissä (luonto, yhteiskunta, kulttuuriympäristöt) tapahtuvien toiminnallisten ja elämyksellisten kokemusten kautta.</p> <p>Opiskelija omaksuu turvallisia, terveellisiä ja ympäristövastuullisia toimintatapoja sekä sosiaalisia ja kulttuurisia taitoja toimimalla oppilaitoksessa ja sen ulkopuolisissa oppimisympäristöissä.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Kokemukset rakennetusta ympäristöstä tai luonnonympäristöstä 2. Kokemukset sosiaalista ja taloudellisista ympäristöistä 3. Kokemukset kulttuuriympäristöistä 4. Turvallisten, terveellisten ja ympäristövastuullisten toimintatapojen harjoittelu 5. Sosiaalisten taitojen harjoittelu
Esimerkkejä opetuksen toteutuksesta		
<p>Kokemukset rakennetusta ympäristöstä tai luonnonympäristöstä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luontokokemukset ja -elämykset: - esim. retket, luontopolut, toiminta- tai liikuntapäivät, ryhmäytymispäivät, opetus luonnonympäristöissä • Ympäristön muutoksen ja ihmisen toiminnan vaikutusten tarkastelu ja arviointi luonnossa tai rakennetussa ympäristössä - esim. ympäristön tilan mittaukset ja seuranta, tulosten merkityksen arviointi yhdessä opiskelijoiden kanssa, uusien ja vanhojen valokuvien hyödyntäminen ympäristön muutoksen tutkimisessa • Oppilaitoksen omiin teknisiin järjestelmiin tutustuminen, vierailut jätteenkäsittelylaitokseen, vedenpuhdistamolle tai tuotantolaitokseen, ym. • Retket tai vierailut, joilla tutustutaan paikallisen ja alueellisen luonnon ja rakennetun ympäristön erityispiirteisiin ja kestävän kehityksen kysymyksiin 	<p>Kokemukset sosiaalisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta ympäristöstä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokemukset taloudellisessa ympäristössä toimimisesta - esim. mainosten viestien analysointi, kaupan tuotteiden alkuperän selvittäminen sekä vierailut yrityksiin tai tuotantolaitoksiin, ym. • Vierailut paikallisiin yhteisöihin ja kulttuuritapahtumiin - esim. työyhteisöt, vähemmistöjen edustajien kohtaaminen ja kulttuuriin tutustuminen, ym. • Vierailut museoihin, kulttuuritapahtumiin tai muihin kulttuuriympäristöihin • Ympäristön esteettisten ominaisuuksien arviointi ja arvottaminen yhdessä opiskelijoiden kanssa • Kulttuurien ja kokemusten jakaminen myös muilla paikkakunnilla tai vieraisissa maissa asuvien ihmisten kanssa (oppilaitosten yhteiset tapahtumat, vaihto-oppilastoiminta, hankkeet, Internet ja sosiaalinen media) • Erilaisissa ympäristöissä toimimisesta saatujen kokemusten tulkinta, rikastuttaminen ja jakaminen esimerkiksi valokuvauksen, kuvataiteen, musiikin, draaman tai kirjoittamisen keinoin 	<p>Vastuullisten toimintatapojen ja sosiaalisten taitojen harjoittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kestävän kehityksen työkäytäntöjen harjoittelu tai kestävää kehitystä edistävän teknologian käytön harjoittelu oppilaitoksen omissa ammatillisissa oppimisympäristöissä tai työssäoppimisen yhteydessä • Ensiaputaitojen harjoittelu • Elintarvikehygienian vaatimusten mukaisen toiminnan harjoittelu osana ammattitaitojen harjoittelua • Ympäristövastuullisten toimintatapojen harjoittelu osana opetusta ja oppilaitoksen arkea - esim. materiaalien säästäminen, jätteiden lajittelu ja kierrätys, energian ja veden säästäminen, ym. • Sosiaalisten taitojen harjoittelu oppilaitoksen arjessa - esim. vuorovaikutus ja -yhteistyötaidot, tavat ja kohteliaisuus, toisten huomioon ottaminen, suvaitsevaisuus, kiusaamisen ehkäisy, vastuun ottaminen yhteisistä asioista, ym

Elinikäisen oppimisen avaintaidot (3/3)

KRITEERI 21: Oppilaitos tarjoaa opiskelijoille aitoja osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia sekä mahdollisuuksia osallistua työelämän kestävän kehityksen käytäntöjen suunnitteluun tai lähiympäristössä tai paikallisyhteisössä tapahtuviin osallisuushankkeisiin.		
Kestävän kehityksen ammattiosaamisen tavoitteet	Opetuksen sisällöt (kriteerin arviointinäkökulmat)	
Opiskelija omaa valmiuksia ja motivoituu osallistumaan ja vaikuttamaan kestävän kehityksen mukaisten toimintatapojen edistämiseen omassa oppilaitoksessa, työelämässä ja ympäröivässä yhteiskunnassa.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opiskelijoiden osallistuminen ja vaikuttaminen omassa oppilaitoksessa 2. Opiskelijoiden osallistuminen työelämän kestävän kehityksen käytäntöjen suunnitteluun tai hankkeisiin 3. Opiskelijoiden osallistumisen huomioon ottaminen tutkinnon osien opetuksessa 	
Esimerkkejä opetuksen ja toiminnan toteutuksesta		
<p>Opiskelijoiden osallistuminen ja vaikuttaminen omassa oppilaitoksessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osallistuminen oppilaitoksen kestävän kehityksen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden suunnitteluun - esim. opiskelijat tekevät nykytilanteen kartoituksen jonkin teeman osalta tai suunnittelevat teeman vuosittaisen toteutuksen, opiskelijoiden edustus oppilaitoksen keke-ryhmässä • Osallistuminen tai työympäristön viihtyisyyden, terveellisyden tai turvallisuuden parantamiseen - esim. nykytilan kartoitus ja kehittämisehdotusten tekeminen, opiskelijoiden mukanaolo suunnittelu- ja projektiryhmissä, ympäristön viihtyisyyden parantaminen opiskelijatöiden avulla • Osallistuminen kestävän kehityksen asioiden ohjeistuksen suunnitteluun, tiedottamiseen tai tapahtumien järjestämiseen • Muiden opiskelijoiden tai opettajien perehdyttäminen kestävän kehityksen asioissa • Osallistuminen opetuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen - esim. kyselyt, palautekeskustelut, opiskelijat mukana opetuksen suunnitteluryhmissä 	<p>Opiskelijoiden osallistuminen työelämän kestävän kehityksen käytäntöjen suunnitteluun tai hankkeisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden osallistuminen oman ammattialan kestävän kehityksen käytäntöjen kehittämiseen esimerkiksi työssäoppimisen yhteydessä tai kehittämishankkeissa • Opiskelijoiden osallistuminen lähiympäristössä tai paikallisyhteisössä toteutettaviin hankkeisiin, joilla vaikutetaan esimerkiksi luonnonympäristön tai kulttuuriympäristön säilymiseen, rakennetun ympäristön parantamiseen, viihtyisyyteen, terveellisyteen tai turvallisuuteen • Opiskelijoiden osallistuminen alueellisiin, kansallisiin tai kansainvälisiin kestävän kehityksen hankkeisiin tai avustusprojekteihin 	<p>Opiskelijoiden osallistumisen huomioon ottaminen tutkinnon osien opetuksessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetusmenetelmät, joilla tuetaan opiskelijoiden mahdollisuutta osallistua opetuksen toteutuksen suunnitteluun, esim. - projektityöskentely, jossa opiskelijat suunnittelevat toteutuksen - opiskelijoita kiinnostavien kysymysten ja ilmiöiden tarkastelun mahdollistavat menetelmät - opiskelijoiden omien kokemusten hyödyntäminen oppimisen aineistona - tutkiva ja ongelmalähtöinen oppiminen - opiskelijoiden mielipiteiden kuuleminen ja niiden reflektointi - opiskelijoiden osallistuminen oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin - opiskelijoiden osallistuminen opetusryhmän toiminnan suunnitteluun - ryhmätyöskentely - luova toiminta - opettajan rooli oppimisen tukijana ja auttajana